

de män, om sådant yrkas, och tvist ej förefinnes, att afgifva utlåtande huruvida den nya hemmansdelen anses besuten enligt 2 §, och gäller härvid rörande kallelse och utgifvande af handlingar, hvad som för laga skifte är föreskrifvet. Klandras ej dylikt utlåtande genom instämning till Häradsrätten inom 60 dagar, ege sedan talan derå ej rum.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1868.

R. T. Busck.

N:o 249.

Af Herr Anders Gudmundsson: Derom, att, vid penningeförsträckningar från såväl Riksbanken som sedelutgifvande privatbanker, högsta tillåtna ränta ej må öfverstiga 6 för 100.

Det gifves två krafter i världen, som, sammansmultne till harmonisk samverkan, kunna åstadkomma oberäkneliga resultat, men splittrade eller, der den ena söker beherrska och i slafviskt ledband föra den andra, störa och förminska hvarandras verksamhetsförmåga. Dessa båda magter heta penningar och arbete. Den ena behöfver den andras bistånd. Kapitalet utan verksamhetssfer genom arbetet är en skatt, som äter sig sjelf, och arbetet utan kapital liknar en sinnrik machin, hvilken man i saknad af näringsförmåga ej kan sätta i gång. De äro icke hvarandra subordinerande magter, utan likställda kunna de först utveckla all sin inneboende förmåga. Om det ligger sanning uti detta påstående, har man att tillse, huru i vårt samhälle lagstiftningen ordnat dessa faktorerens ömsesidiga ställning. Vårt land är ett fattigt land och till följd deraf har kapitalet städse beherrskat arbetet. Häruti spåras anledningen till många oegentligheter; men just derföre att vårt land saknar kapitaltillgångar, ville lagstiftningen åt penningen ej skänka en

magt, som skulle beröfva arbetet all frukt af dess gryende verksamhet. Man höll kapitalet inom lagbundna gränser. Räntan var fixerad till ett maximum. Kom så en tid, under hvilken kapitalets målsmän kommit till väldet. De framställde den läran, att penningen är en vara och som sådan berättigad att liksom alla andra varor betinga sig högsta möjliga pris. Penningen är en vara, ja uti civiliserade samhällen den första nödvändighetsvaran, men just derföre att han det är, får den icke stiga uti alltför abnormt pris; ty liksom människorna gå en säker hungersdöd till mötes, då de sakna bröd, så dör ock arbetet ut, när det icke längre förmår att tillhandla sig kapitalet.

Vid alla dylika starkt berörande sammanstötningar mellan skiljda intressen, har Staten icke blott rätt utan äfven pligt att uppträda som skiljedomare för att åvägabringa en sammanjemkning till det allmännas fördel. Tidsmomentet är sådant, att samhället befinner sig uti yttersta behof af en dylik sammanjemkning. Att tro, det vi kunna återgå till gamla lyckliga förhållanden eller att nu få lagen om den frigifna räntan upphäfd, öfverstiger både mitt anspråk och min förhoppning, ehuru väl ingen vill förneka att det knappt kunnat inträffa mera ogynnsamma tidsförhållanden, under hvilka denna lag utöfvat sin första pröfvande verksamhet, men en modifikation af denna lag är hvad jag vågar föreslå.

Det gifves institutioner uti vårt land, som till följd af sjelfva sin uppkomst och sammansättning samt den lagstiftning de valt åt sig sjelfva, väl kunna tåla vid den inskränkning, jag går att föreslå. Jag menar de sedelutgifvande bankerna. Uti denna sedelutgifningsrätt, sådan den uti banklagstiftningen är berättigad, ligger en så stor och betydande förmån, att den kan betinga någon uppoffring i fråga om rättigheten att beräkna högsta möjliga ränta. Detta gäller lika så väl Riksbanken som privatbankerna, ty icke kan det väl vara en nationel fördel att Riksbanken genom hög räntefot ökar sin vinst, under det arbetet, som ej kan draga det dyra förlagskapitalet, tynar bort. Man klagat öfver att våra modernärningar ej bära sig och hvilken är orsaken? Det dyra förlagskapitalet. Någon förundran bör det ej väcka att jordbruket och bergshandteringen, hvilka båda behöfva en lång cirkulationstid, innan deras produkter kunna åt producenten återskänka det i dessa handteringar nedlagda kapital, ej befinna sig i ett uppblomstrande tillstånd, då det lätt kan hända i år och framdeles liksom händelsen var i fjol, att de till och med i Riksbanken blifvit belagda med ett diskonto af ända till 7 procent. Sker så i Riksbanken, är det ej svårt att räkna ut att, hvad förhållandet är värre, icke är det bättre i privatbankerna; och kan Riksbanken afsäga sig den högre räntan, så både böra och kunna privatbankerna vara underkastade samma åtgärd. Visserligen blifver på så sätt möjligen årsvinsten mindre och de beryktade utdelningarne ej så stora, men landets fördel går framför enskildes vinst. Det är på dessa grunder jag föreslår,

»att vid penningeförsträckningar från så väl Riksbanken, som privatban-

ker, hvilka ega sedelutgifningsrätt, högsta tillåtna ränta ej får öfverstiga 6 för hundra».

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1868.

Anders Gudmundsson,
från Hallands län.

N:o 250.

Af Herr Carl Larsson från Elfsborgs län: Om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t derom, att Bollebygds härads innevånare måtte befrias från vidare erläggande af någon afgift för begagnande af den genom nämnda och Wedens härader anlagda allmänna landsväg, samt om nämnda afgifts ersättande af de medel, som finnas anvisade för omläggning af backiga vägar.

År 1834 omlades två mil af allmänna landsvägen genom Wedens och Bollebygds härader emellan Göteborg och Borås för en kostnad af 31,000 R:dr Banko, motsvarande 46,500 R:dr Riksmünt, hvartill medlen sammanskötos af ett bolag, hvilket fick Kongl. Maj:ts tillstånd att efter fastställd taxa uppbära afgift af trafikerande, tills bolagets kapital med derå löpande 6 % årlig ränta blifvit återguld.

Då ifrågavarande väg var en af de mest befarna i Riket, emotsågs afgiftens upphörande inom en tid af högst femtio år, hvadan folket i orten, belätet med lättanoden i kommunikationen emellan ofvannämnda städer, desto heldre som forslandet af köpmansgods utgjorde en inbringande binäring, understödde väganläggningen och åtog sig underhållet af den nya vägen lika med den gamla landsvägen, som öfvergafs. Men sedan vestra jernstambanan och bibanan derifrån till Borås blifvit anlagda, har trafiken på berörda landsväg inskränkt sig till de resor, som från ve-